

УДК 811.111'37

<https://doi.org/10.24195/2616-5317-2024-38.4>

МЕТОНІМІЗОВАНІ МОВНІ ОДИНИЦІ В АСПЕКТІ ПЕРЕКЛАДУ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНОГО ХУДОЖНЬОГО ДИСКУРСУ)

Марина О. Блова

кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології
Харківського національного педагогічного університету
імені Г. С. Сковороди,
Харків, Україна
e-mail: belova.mo@hnpu.edu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1306-9395>

Світлана Л. Лобзова

кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійського усного
та писемного мовлення
Харківського національного педагогічного університету
імені Г. С. Сковороди,
Харків, Україна
e-mail: lobzova.sl@hnpu.edu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8050-7519>

АНОТАЦІЯ

Статтю присвячено дослідженню тактик перекладу метонімізованих англійських одиниць українською мовою в художньому дискурсі. Матеріалом дослідження слугує англійський роман Л. Вайсбергер «Помста носить Прада». Подібний вибір обґрунтовується наявністю великої кількості метонімізованих мовних одиниць в оригінальному тексті роману, що є елементом авторського стилю Л. Вайсбергер. Оскільки роман американської письменниці Л. Вайсбергер «Помста носить Прада» не було перекладено українською мовою, в цій студії застосовується метод логічного моделювання, спрямований на досягнення мети опису перекладацьких дій та операцій, які доречно застосувати задля адекватного перекладу метонімізованих

мовних одиниць, що функціонують в обраному художньому творі. Метонімія розглядається в роботі як лінгвокогнітивний феномен – когнітивний процес, в якому одна концептуальна сутність забезпечує ментальний доступ до іншої концептуальної сутності в межах однієї когнітивної структури – ідеалізованої когнітивної моделі (ІКМ). Ідеалізована когнітивна модель – це енциклопедична, гнучка, ідіосинкратична структура подання знання, що охоплює культурні знання носіїв мови, їхні суб'єктивні погляди стосовно концепту і не обмежуються «реальним світом». У ході метонімічного мапування у межах ІКМ іменування частини ІКМ переноситься на іменування іншої частини або на власне ім'я концепту. Метонімічні вирази подаються як спосіб апеляції до метонімічних концептуальних зв'язків. У дослідженні залучено здобутки М. Брдаря і Р. Брдар-Жабо, які розробили типологію тактик перекладу (не)метонімізованих мовних одиниць. Задля збереження художнього замислу автора художнього твору запропоновані перекладацькі еквіваленти за можливості мають зберегти метонімічний зв'язок. У цьому випадку можуть залучатися споріднені (35% випадків) або неспоріднені (28% випадків) метонімічні вирази в цільовій мові. У разі неможливості його збереження рекомендовано описовий переклад (35%), який, однак, призводить до деметонімізації.

Ключові слова: метонімія, тактики перекладу, споріднені / неспоріднені метонімізовані вирази, описовий переклад, деметонімізація, художній дискурс.

Вступ. Зміна наукової парадигми в другій половині ХХ ст. призвела до появи важливого напрямку лінгвістичних досліджень – когнітивної лінгвістики (G. Lakoff, W. Croft, D. A. Cruse, С. А. Жаботинська, І. С. Шевченко, А. П. Мартинюк), найважливіше досягнення якої полягає в тому, що мова не розглядається сама у собі і для себе, а постає з позиції її участі в пізнавальній діяльності людини. У царину інтересів когнітивної лінгвістики входять ментальне розуміння та продукування мовлення з погляду того, як структури мовного знання репрезентуються та беруть участь у переробці інформації. У зв'язку з цим у когнітивній лінгвістиці формується розуміння метонімії як когнітивного процесу, в якому одна концептуальна сутність забезпечує ментальний доступ до іншої концептуальної сутності у межах однієї когнітивної структури. Метонімічні вирази вважаються поверхневими реалізаціями концептуальної метонімії. Подібне розуміння сприяє більш ефективному розв'язанню проблеми перекладу метонімії, особливо в художньому тексті, де важливо відтворити образність джерела. Це

пояснює актуальність пропонованого дослідження, об'єкт якого становлять метонімічні вирази в художньому дискурсі, а предмет – тактики їхнього перекладу.

Мета дослідження полягає в розкритті лінгвокультурної специфіки метонімії в англомовному художньому дискурсі та з'ясуванні тактик перекладу метонімії задля реалізації еквівалентності й адекватності художнього перекладу. Поставлена мета передбачає необхідність розв'язання таких **завдань**: 1) дати визначення когнітивній метонімії; 2) з'ясувати типи метонімічних моделей залежно від походження джерела (кореляту) та референта; 3) встановити, які тактики перекладу сприяють адекватному відтворенню метонімізованих мовних одиниць у текстах англомовної художньої літератури.

Матеріалом дослідження слугували 70 метонімічних виразів, відібраних методом суцільної вибірки з англомовного роману Л. Вайсбергер «Помста носить Прада» (Weisberger, 2013).

Методологічною базою дослідження є лінгвокогнітивний підхід, заснований на загальному принципі антропоцентризму, що являє синтез здобутків сучасних шкіл когнітивної лінгвістики, передусім теорії когнітивної метонімії. Мета, завдання та методологічні засади дослідження зумовили використання як методів традиційної семантики (дефінітивного аналізу), так і сучасних когнітивних розвідок (інструментарію теорії когнітивної метонімії). Задля надання перекладацьких еквівалентів англомовним метонімічним виразам задіяно метод логічного моделювання.

Результати та дискусія. Метонімія як лінгвокогнітивний феномен – це когнітивний процес, у якому одна концептуальна сутність забезпечує ментальний доступ до іншої концептуальної сутності у межах однієї когнітивної структури (Radden, Kivcsecses, 1999) – домену. Услід за Р. Ленекером (Langacker, 1987) домен розуміємо як структуру фонових знань, у контексті якої можуть бути зрозумілими конкретні концепти. Ця структура фонових знань для певних концептів залучає ідеалізовану модель досвіду або ідеалізовану когнітивну модель (ІКМ) – енциклопедичну, гнучку, ідіосинкратичну структуру подання знання, що охоплює культурні знання носіїв мови, їхні суб'єктивні погляди стосовно концепту і не обмежується

«реальним світом» (Lakoff, Johnson, 1980). Активация спільної (між адресатом та адресантом) інформації, яка структурує певний домен, – це невід’ємна складова розпізнавання та розуміння метонімії, як, до прикладу, в наведеному фрагменті досліджуваного роману Л. Вайсбергер «Помста носить Прада» (Weisberger, 2013: 69):

(1) *How could she not love the man who for the last Valentine’s Day – a holiday Andy had repeatedly said she hated for all the usual Hallmark, pink-and-hearts-overkill reasons – had draped their tiny balcony in black sheets with stick-on, glow-in-the-dark stars and a table set for two?*

У цьому фрагменті *Hallmark* – назва найстарішого в США виробника вітальних листівок, яка використовується як посилення на його продукцію. Метонімічному використанню *Hallmark* сприяє знання про те, що листівки компанії пов’язані в нашій свідомості зі святами і особливими життєвими подіями, коли прийнято дарувати такі листівки, а також про особливості дизайну листівок. Без цих знань ми би не зрозуміли метонімічне значення *Hallmark* у наведеному фрагменті.

Основою концептуальної метонімії як взаємодії між двома концептами є лінгвокогнітивна операція мапування (*mapping*) – набір відповідностей між концептом джерела та концептом цілі у межах однієї когнітивної структури (Kövecses, 2006: 48). Формульно метонімію подано як «*B* (концепт-джерело) заміщує (*stands for*) *A* (концепт-ціль)». *A* і *B* пов’язані холо-партитивними відношеннями (реальними або уявними), оскільки індивід сприймає світ навколо і речі в ньому не як єдине ціле, а бачить у них дискретні ознаки, що у своїй сукупності складаються через категоризацію у певне концептуальне уявлення. Концепт джерела і концепт цілі можуть мінятися місцями, і це явище дістало назву «реверсивна метонімія» (Radden, Kövecses, 1999).

Когнітивна метонімія реалізується у мові за допомогою метонімічних виразів – реальних, «поверхневих» мовних структур, за участі яких можна реконструювати метонімічні концептуальні зв’язки.

Із погляду когнітивної лінгвістики переклад, як і будь-який процес інтерпретації та продукування мовлення, пояснюється в термінах концептуалізації, тобто контекстуально прив’язаного

когнітивного процесу, в якому мовні одиниці слугують тригерами, що запускають когнітивні операції із залученням широкого енциклопедичного знання (Croft, Cruse, 2004).

Дослідження метонімії в практиці перекладу може, з одного боку, бути спрямованим на з'ясування того, як перекладач (може/повинен) відтворити метонімічний вираз в даному контексті, а з іншого боку, мати на меті виявлення того, як і чому щось (можна/треба) перекласти за допомогою метонімічних виразів. Іншими словами, метонімія може функціонувати і як інструмент, і як стратегія перекладу. В ідеалі обидва випадки йдуть пліч-о-пліч. Дослідники виокремлюють кілька тактик перекладу (не)метонімізованих мовних виразів:

1) неметонімізований вираз вихідного тексту відтворюється за допомогою метонімізованого виразу в цільовому тексті;

2) метонімізований вираз вихідного тексту перекладається неметонімізованим виразом в цільовому тексті;

3) метонімізований вираз у вихідному тексті передається спорідненим метонімічним виразом в цільовому тексті;

4) метонімізований вираз у вихідному тексті відтворюється неспорідненим метонімічним виразом у цільовому тексті (Brdar, Brdar-Szaby, 2014).

Під спорідненим метонімічним виразом розуміємо таку мовну одиницю цільового тексту, що вербалізує у вихідному тексті той самий вид метонімічного зв'язку на концептуальному рівні. Відповідно неспоріднений метонімічний вираз — це така мовна одиниця, що вербалізує у вихідному тексті інший вид метонімічного зв'язку на концептуальному рівні.

Тактики перекладу (не)метонімізованих мовних виразів можна узагальнити таким чином (табл. 1).

Вибір тактики перекладу (не)метонімізованих виразів залежить від суми факторів, таких як:

– тип метонімічного виразу (конвенціональна — неконвенціональна, ускладнена — неускладнена);

– концептуальної основи метонімії та її прагматичної функції;

– мовна пара, залучена до ситуації перекладу (з урахуванням структурних особливостей вихідної та цільових мов та культурного контексту їхнього розвитку);

- вид метонімічного зв'язку (з погляду його регулярності, складності, типу зв'язку між частинами та цілим, його когнітивної та прагматичної функцій),
- тип (кон)тексту (Brdar, Brdar-Szaby, 2014).

Таблиця 1

**Тактики перекладу (не)метонімізованих мовних виразів
за (Brdar, Brdar-Szaby, 2014)**

вихідний текст	неметонімізований вираз	
цільовий текст	переклад за допомогою метонімізованого виразу	
метонімізований вираз	метонімізований вираз	метонімізований вираз
переклад за допомогою неметонімізованого виразу	переклад за допомогою спорідненого метонімічного виразу	переклад за допомогою неспорідненого метонімічного виразу

Розглянемо виявлені тактики перекладу на конкретних прикладах.

У першу чергу приділимо увагу перекладу метонімізованих англомовних лексичних одиниць за допомогою споріднених україномовних одиниць.

(2) *She'd walked down that aisle because she loved Max and trusted him – or at least wanted to – and she was certain there was some sort of logical explanation for everything* (Weisberger, 2013: 111).

У фрагменті (2) функціонує метонімічний вираз *walked down that aisle*, який реалізує метонімічну модель SUBEVENT FOR WHOLE EVENT (СУБПОДІЯ ЗАМІСТЬ ЦІЛОЇ ПОДІЇ) і транслює значення «вийти заміж».

Серед християн в усьому світі існує практика вінчання. Це одне з таїнств, під час якого шлюб освячується церквою та визнається перед Богом. Церемонія вінчання майже

ідентична в різних християнських країнах: молодята приїжджають до церкви, біля вівтаря вимовляють клятви, і священник проголошує їх чоловіком і дружиною. У західних (англомовних) країнах особлива увага приділяється моменту приїзду нареченої на весілля. Вона – головна фігура події, до вівтаря проходом церкви її веде, як правило, батько, грає красива церковна музика, усі розглядають красуню. Саме тому, ймовірно, в англійській мові вираз *walk down that aisle* став конвенціональною метонімією на позначення події «вийти заміж/одружитися». В українській традиції наречені разом прибувають до церкви і разом йдуть до вівтаря (див., наприклад: <https://www.youtube.com/watch?v=0TiUgDqBvKI>). Отже, в українській мові для називання події «вийти заміж/одружитися» регулярно вживаним є метонімічний вираз, який має ту саму концептуальну основу ((SUBEVENT FOR WHOLE EVENT (СУБПОДІЯ ЗАМІСТЬ ЦІЛОЇ ПОДІЇ)), але поданий у трансформованому варіанті – *йти до вівтаря*. Саме його ми пропонуємо як перекладацький еквівалент у фрагменті (2):

Вона пішла до вівтаря, тому що любила Макса і довіряла йому – або, принаймні, хотіла довіряти – і була впевнена, що всьому є якесь логічне пояснення.

Споріднену метонімічну україномовну одиницю можна застосувати й під час відтворення такого англомовного фрагменту з досліджуваного роману:

(3) «*You can say that again. Very not terrible. I'll be **the public face** of the magazine and do all the stuff you would hate. I'll throw the parties and court the advertisers and do all the hiring and firing*» (Weisberger, 2013: 132).

To be the face of smth. – конвенціоналізований метонімічний вираз, який слугує в англійській мові на позначення людини, яка представляє організацію/підприємство перед громадськістю та іншими організаціями/підприємствами. Іншими словами, в англомовному середовищі є загально визнаний концептуальний зв'язок між ОБЛИЧЧЯМ (ЧАСТИНОЮ) та ЛЮДИНОЮ (ЦЛИМ). Такий самий зв'язок є сталим, загально визнаним й в україномовній спільноті. Отже, під час перекладу фрагменту (3) можна залучити дослівний переклад:

«Ти можеш сказати це знову. Це зовсім не страшно. Я буду обличчям журналу для загальної публіки і робитиму все те, що ти ненавидиш. Я буду влаштовувати вечірки, залицятися до рекламодавців і займатися найманням і звільненням».

Наступним кроком буде розгляд випадків, коли під час перекладу метонімізовані англомовні одиниці можна рекомендувати відтворити неспорідненими україномовними одиницями – такими, в основі яких лежать інші метонімічні моделі, порівняно з мовою оригіналу.

Заслуговує на увагу такий приклад:

(4) *With her clips and flexible hours, she was sure she could start writing enough weekly to get an agent. She was on her way ... possibly to a hand-to-mouth existence salary-wise, but still* (Weisberger, 2013: 131).

У фрагменті функціонує метонімізований вираз *a hand-to-mouth existence*, в основі якого, як уже зазначалося, – метонімічна модель INSTRUMENT (HAND / MOUTH) FOR ACTION (EATING / MAKING MONEY). Метонімія транслює значення «жити дуже скрутно», буквально: заробляти рівно стільки, щоби вистачало лише на їжу. В українській мові також є метонімічний вираз, який виражає подібну ідею, а саме – *жити від зарплатні до зарплатні*. Однак у його основі інша метонімічна модель – STATE/EVENT FOR THE THING/PERSON/ STATE THAT CAUSED IT (СТАН/ПОДІЯ ЗАМІСТЬ РЕЧІ/ОСОБИ/СТАНУ, ЩО ЙОГО/ЇЇ СПРИЧИНИВ(ЛА)), що утворилася на основі IKM CAUSATION (ПРИЧИНА-ТА-НАСЛІДОК). Отже, рекомендованим є переклад за допомогою неспорідненої метонімічної одиниці:

Зі своїми заощадженнями та гнучким графіком роботи вона була впевнена, що зможе почати писати щотижня стільки, щоби дозволити собі агента. Можливо, у майбутньому їй доведеться жити від зарплатні до зарплатні, але все ж таки... .

Подібний випадок становить і така метонімія:

(5) *«From your lips to god's ears,» her grandmother replied, then spit three times in quick succession* (Weisberger, 2013: 210).

Метонімічний вираз, що функціонує в цьому фрагменті, вербалізує метонімічну модель PART OF THE THING FOR WHOLE THING (ЧАСТИНА РЕЧІ ЗАМІСТЬ ЦІЛОЇ РЕЧІ) на основі IKM THING-AND-PART (РІЧ-ТА-ЇЇ ЧАСТИНА).

Подібний за значенням метонімічний вираз існує й в українській мові, пор. *твої слова та Богові в уха*. Однак у його основі лежить інша метонімічна модель, а саме – STATE/ EVENT FOR THE THING/PERSON/ STATE THAT CAUSED IT (СТАН/ПОДІЯ ЗАМІСТЬ РЕЧІ/ОСОБИ/СТАНУ, ЩО ЙОГО/ЇЇСПРИЧИНИВ(ЛА)), утворена на основі ІКМ CAUSATION (ПРИЧИНА-ТА-НАСЛІДОК): ГОВОРІННЯ передбачає як наслідок продукування слів. Отже, рекомендуємо як перекладацький еквівалент неспоріднений метонімічний вираз:

«Твої слова та Богові в уха», – відповіла їй бабуся і трічі сплюнула.

Розглянемо ще один приклад:

(6) *Slumped at one of two-tops and reading from a Kindle was Nick, a recently transplanted L.A. screenwriter who had **penned** an outrageously successful pilot for a thirty-minute comedy and was currently working on his first and eagerly anticipated movie screenplay* (Weisberger, 2013: 402).

У наведеному фрагменті функціонує метонімізоване слово *pen*, яке на основі метонімічної моделі INSTRUMENT FOR ACTION (ІНСТРУМЕНТ ЗАМІСТЬ ДІЇ) трансліює значення «написати твір». В українській мові відтворити значення «написати твір» також можливо за допомогою метонімізованого виразу, а саме – *вийти з-під пера*. У його основі, однак, лежить інша метонімічна модель, яка уподібнює конкретне загальному – MEMBER OF CATEGORY FOR CATEGORY (ЧЛЕН КАТЕГОРІЇ ЗАМІСТЬ КАТЕГОРІЇ). Отже, для відтворення англومовного метонімізованого виразу у фрагменті (6) можна рекомендувати споріднений україномовний метонімічний вираз:

*Розвалившись за столиком у ресторані та читаючи книгу, на Кіндлі сидів Нік – сценарист з Лос-Анджелеса, з-під пера якого **вийшла** неймовірно успішна пілотна тридцятихвилинна комедія і який наразі працював над своїм першим і довгоочікуваним кіно-сценарієм.*

Наостанок розглянемо випадки з метонімічними виразами, які рекомендовано відтворювати за допомогою неметонімізованих виразів.

Розглянемо такий приклад:

(7) *Her thumb hesitated for only a moment before selecting the program* (Weisberger, 2013: 215).

У наведеному фрагменті реалізується метонімічна модель PART OF THE THING FOR WHOLE THING (ЧАСТИНА ЗАМІСТЬ ЦІЛОГО) на основі ІКМ THING-AND-PART (ЧАСТИНА-ТА-ЦІЛЕ). Номен *thumb* виглядає досить натурально і органічно у фрагменті (7), оскільки відтворює регулярно вживану в англійській мові метонімічну модель FINGER FOR PERSON (ПАЛЕЦЬ ЗАМІСТЬ ЛЮДИНИ). Ця метонімічна модель є чужою для україномовної спільноти, а отже, рекомендована тактика перекладу для (7) – деметонімізація:

Вона на мить завагалася, перш ніж обрати програму.

Ще одна метонімізована англомова одиниця може слугувати прикладом:

(8) *Doesn't he know we've tabled that conversation for the time being?* (Weisberger, 2013: 296).

У наведеному фрагменті лексична одиниця *table* функціонує в метонімізованому значенні та реалізує метонімічну модель PLACE FOR THE EVENT (МІСЦЕ ЗАМІСТЬ ПОДІЇ) на основі ІКМ THING-AND-PART (ЧАСТИНА-ТА-ЦІЛЕ). Видається, що в англомовній спільноті існує концептуальний зв'язок між покладанням речі на стіл та відкладанням вирішення проблеми на невизначений термін, чого не можна сказати про україномовну картину світу. Через це адекватним еквівалентом *table* у фрагменті (8) можна вважати деметонімізований вираз:

Невже вона не знає, що ми відклали цю розмову на невизначений термін?

Ще один приклад видається цікавим:

(9) *Andy and I were just discussing that it's high time her nun days were over* (Weisberger, 2013: 394).

У даному фрагменті функціонує вираз *nun days*. Він є поверхневою реалізацією метонімічної моделі CATEGORY FOR DEFINING PROPERTY (КАТЕГОРІЯ ЗАМІСТЬ ВИЗНАЧАЛЬНОЇ ОЗНАКИ КАТЕГОРІЇ), у підґрунті якої лежить ІКМ CATEGORY-AND-PROPERTY (КАТЕГОРІЯ-ТА-ЇЇ ОЗНАКА).

Те, що монашки живуть як затворниці, щоб уникнути спокус життя, відомо як в англomовному, так і в українomовному суспільстві (тобто зв'язок життя монашки із затвірництвом є загальновідомою істиною). Однак цей зв'язок не має регулярної форми лексичної реалізації в українській мові (вираз *чернецькі дні* звучить дещо кляпатим). Отже, пропонуємо у цьому випадку тактику деметонімізації:

Ми з Енді якраз обговорювали, що прийшов час їй полишити своє затворницьке життя.

Висновки. Розвідка є спробою розглянути роль однієї з основних лінгвокогнітивних операцій – метонімії, що є підґрунтям метонімічних виразів в англomовному романі Л. Вайсбергер «Помста носить Прада». Його текст обрано як матеріал дослідження саме через те, що тут використано велику кількість метонімічних виразів, які в сумі характеризують художній стиль автора.

Діяльнісний підхід, сформований на сьогодні в західній та українській лінгвістиці, висуває новий погляд на мовні знаки як такі, за якими стоять певні когнітивні структури/механізми, і диктує необхідність звернення до вивчення когнітивних механізмів, інтегрованих у мовні форми.

Запропоновані автором перекладацькі еквіваленти англomовних метонімізованих одиниць включають споріднені та неспоріднені метонімічні вирази, а також неметонімізовані одиниці. Можливість збереження метонімічного образу під час перекладу за допомогою спорідненого метонімічного виразу досягається наявністю в обох картинах світу (англomовній та українomовній) спільних метонімічних моделей. Цю тактику перекладу було рекомендовано для використання у більшій кількості фрагментів (37%). Можливість збереження метонімічного образу під час перекладу за допомогою неспорідненого метонімічного виразу досягається наявністю в обох картинах світу (англomовній та українomовній) метонімічних моделей, які реалізуються різними метонімічними виразами при збереженні трансльованого значення. Цю тактику перекладу було рекомендовано для застосування у меншій кількості фрагментів (28%). У випадку залучення неметонімізованих українomовних одиниць відбувається деметонімізація

із залученням описового перекладу. Метонімічний образ не вдається зберегти, адже в україномовній свідомості відсутня метонімічна модель англомовної свідомості або за наявності спільної моделі в обох картинах світу (україномовній та англомовній) граматичні особливості української мови не дозволяють її реалізувати поверхнево. Іноді до описового перекладу схиляє контекст функціонування англомовного метонімізованого виразу. Цю тактику перекладу було рекомендовано у 35% випадків.

Зроблені висновки свідчать про виконання усіх поставлених завдань.

ЛІТЕРАТУРА

Brdar M., Brdar-Szaby R. Metonymies we (don't) translate by. *Argumentum*. 2014. №10. P. 232–247.

Croft W., Cruse A. *Cognitive linguistics*. New York : CUP, 2004. 325 p.

Kövecses Z. *Language, Mind and Culture: A Practical Introduction*. Oxford : Oxford UP, 2006. 400 p.

Lakoff G., Johnson M. *Metaphors we live by*. Chicago : Chicago University Press, 1980. 256 p.

Langacker R. W. *Foundations of Cognitive Grammar: Theoretical Prerequisites*. Stanford : Stanford University Press, 1987. 540 p.

Radden G., Kövecses Z. Towards a Theory of Metonymy. *Metonymy in Language and Thought*. Amsterdam: John Benjamins Publishing, 1999. P. 17–59.

Weisberger L. *Revenge Wears Prada*. London : Harper, 2013. 420 p.

METONYMY-GROUNDED LINGUISTIC UNITS IN THE ASPECT OF TRANSLATION (CASE STUDY OF ENGLISH LANGUAGE LITERARY DISCOURSE)

Marina O. Bielova

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor
of the Department of English Philology G. S. Skovoroda Kharkiv
National Pedagogical University,
Kharkiv, Ukraine

e-mail: belova.mo@hnpu.edu.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1306-9395>

Svitlana L. Lobzova

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor
of the Department of English Philology G. S. Skovoroda Kharkiv
National Pedagogical University,
Kharkiv, Ukraine
e-mail: lobzova.sl@hnpu.edu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8050-7519>

SUMMARY

This article deals with the study of the tactics of translation of metonymy-grounded English language units into the Ukrainian language in literary discourse. The English-language novel «Revenge Wears Prada» by L. Weisberger was chosen as the case study for this research. The choice is justified by the presence of a large number of metonymy-grounded language units in the original text of the novel, which is an element of L. Weisberger's authorial style. Since the American writer L. Weisberger's novel «Revenge Wears Prada» has not translated into Ukrainian, this paper employs the method of logical modeling aimed at achieving the goal of describing translation actions and operations that should be applied for adequate translation of metonymy-grounded linguistic units functioning in the chosen literary work. Metonymy is viewed in this work as a linguo-cognitive phenomenon – a cognitive process in which one conceptual entity provides mental access to another conceptual entity within one cognitive structure – an idealized cognitive model (ICM). An idealized cognitive model is an encyclopedic, flexible, idiosyncratic structure of knowledge representation that encompasses the cultural knowledge of native speakers, their subjective views on the concept and is not limited to the «real world». In the course of metonymic mapping within the ICM, the naming of a part of the ICM is transferred to the naming of another part or the proper name of the concept. Metonymic expressions are presented as a way of appealing to cognitive metonymy. The work includes the achievements by M. Brdar and R. Brdar-Zhabo, who developed a typology of translation tactics of (non)metonymized language units. In order to preserve the intention of the author, the proposed translation equivalents should, if possible, preserve the metonymic connection. In this case, cognate (35% of cases) or non-cognate (28% of cases) metonymic expressions in the target language may be involved. If it is impossible to preserve it, a descriptive translation (35%) is recommended, which, however, leads to demetonymization.

Key words: *metonymy, translation tactics, cognate / non-cognate metonymic expressions, descriptive translation, demetonymization, literary discourse.*

REFERENCES

- Brdar M., Brdar-Szaby R. (2014). Metonymies we (don't) translate by. *Argumentum*, 10, pp. 232–247.
- Croft W., Cruse A. (2004). *Cognitive linguistics*. New York : CUP.
- Kövecses Z. (2006). *Language, Mind and Culture: A Practical Introduction*. Oxford : Oxford UP.
- Lakoff G., Johnson M. (1980). *Metaphors we live by*. Chicago : Chicago University Press.
- Langacker R. W. (1987). *Foundations of Cognitive Grammar: Theoretical Prerequisites*. Stanford : Stanford University Press.
- Radden G., Kövecses Z. (1999). Towards a Theory of Metonymy. *Metonymy in Language and Thought*. Amsterdam: John Benjamins Publishing, pp. 17–59.
- Weisberger L. (2013). *Revenge Wears Prada*. London : Harper.

Стаття надійшла до редакції 24.04.2024